

* (Vilkår)

Nicolai Tangens omstridte samling overbeviser

Finansmannens kunstsamling vises frem i Arendal.

Krigshverdag. Reidar Aulie malte «Karusellen» i 1941, men hva som foregår i bildet, er åpent for fortolkning. Foto:

© Bomuldsfabriken Kunsthall

KUNST

TEKST Kåre Bulie

En mann med sløyfe over brystet, bowlerhatt på hodet og blomst i knapphullet titter sørgmodig ned på fuglene han mater. Bak ham svinger fem barn seg i et lekeapparat. Enda lenger bak i maleriet, i den andre enden av et mykt, grønt landskap, danner en gruppe bygninger i forskjellige farger en mur av arkitektur.

Signaturen i bildets hjørne forteller at det er malt av nordmannen Reidar Aulie i 1941. Umiddelbart inviterer maleriet til eksistensielle refleksjoner – en ensom mann med ryggen til en gruppe, stille ettertenksomhet i kontrast til livlig aktivitet. Dateringen – og Aulies sosiale engasjement – gjør det samtidig nærliggende å lese «Karusellen», som det heter, som en kommentar til krigen. Aulies budskap er i alle tilfelle mangetydig. Fuglemating som uttrykk for en form for avmakt? Karusellen som bilde på frihet i det nære – eller på den skremmende utviklingen som ikke lar noen slippe unna?

I luften. Torbjørnsbø-prosjektet byr på vandringer i luften – med utsyn over både natur og kunst. Foto: © Bomuldsfabriken Kunsthall

Harald Solberg, lederen for Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal, har interessant nok valgt ut det åpne motivet til å markedsføre den første større utstillingen av samlingen til finansmannen Nicolai Tangen, den London-bosatte sørlendingen hvis samling er tenkt å fylle Kristiansands nye kunstsilo. Solberg fikk anledning til å velge fritt blant det som nå nærmer seg 3000 verk. Resultatet bærer navnet «Eklipse» og består av rundt 80 arbeider – plakatsbyldet er det eneste Aulie-bidraget. Utstillingstittelen betyr formørkelse. For den som har oppdaget prosjektets påfallende mange solformer, enten de er skapt av Gunnar S. Gundersen, Synnøve

Anker Aurdal eller Anna-Eva Bergman, og enten de er sorte eller rødlige, gir tittelen mening.

Les også:

[De har tegnet det som skal bli et av Nordens viktigste museer – kunstsiloen](#)

POLITISK

Like nærliggende gjør utstillingen det å tenke på formørkelse i samfunnsmessig forstand – som en kommentar til vår egen tid. Ved siden av den formsikre, klassiske modernismen de allerede nevnte kunstnerne representerer, er det nemlig en mer agiterende, figurativ kunst som preger Solbergs utvalg. Den radikale GRAS-gruppen er fremtredende, særlig takket være noen av Per Kleivas mest berømte verk: «Amerikanske sommerfuglar» og tre «Blad frå imperialismens dagbok», for eksempel. Sammen med serigrafier av Victor Lind og Willibald Storn med titler som «Hvem eier denne jord – stans bombing» og «Vi skal slåss for vår frihet» er de med på å gi «Eklipe» en markant politisk tendens. Den understrekes av de mange Kjartan Slettemark-arbeidene Solberg også har inkludert: I det første rommet opptrer hodet til Richard Nixon, den skandaliserte presidenten Slettemark brukte som billedmessig utgangspunkt igjen og igjen, på både en jakke og et kjøkkenhåndkle.

Utstillingen er dominert av norsk 1960- og 1970-tallskunst, men Tangensamlingens nordiske profil er ivaretatt av fine nonfigurative verk av dansken Poul Gernes og finnene Paul Osipow og Ernst Mether-Borgström. Når det gjelder medier, har Solberg hentet frem alt fra monumental tekstilkunst til flere av Arnold Haukelands lettere skulpturer fra 1970-tallet. Også svensk kunsthåndverk er inkludert. At Solberg har valgt ut så mye grafikk fra en så påkostet samling, er likevel særlig interessant. Det samme er utvalgets demonstrasjon av at Tangensamlingen beveger seg utover den nordiske modernismen den er blitt kjent for. Et av rommene er fylt av Mikkel McAlindens «Sluttspill», en tidstypisk, utpreget selvbevisst fotoinstallasjon fra årtusenskiftet.

Politisk. Bak en skulptur av Arnold Haukeland skimtes verk av Per Kleiva og andre medlemmer av det radikale GRAS-kollektivet. Foto: © Bomuldsfabriken Kunsthall

Les også:

Per Krohg brakte noe urbant inn i norsk kunst

For meg er gjensynet med Hilmar Fredriksens kunst blant utstillingens mest gledelige. Nordmannen er en konseptuell veteran som kombinerer idéarbeidet med sans for det visuelt fascinerende. «Eklipse» avsluttes med en fabelaktig Fredriksen-animasjonsfilm som det virker umulig å gi en fyllestgjørende beskrivelse av: I billedstrømmen som bærer tittelen «Flip-Over» (2002), møtes arkitektur og

krigsteknologi, geometri og ansikter, detaljen og universet – på sterkt assosiasjonsskapende måter.

GRUVER

Nicolai Tangen viser frem deler av samlingen sin på flere utstillinger i sommer, også i Kristiansand. At Bomuldsfabriken står bak den bredeste presentasjonen, er en påminnelse om de gode rommene for kunst den gamle fabrikkbygningen tilbyr, og det formidable arbeidet Harald Solberg har lagt ned her gjennom mange år. I monteringsfaget er han en mester, og han har skapt et program som på samme tid har egenart og vitner om bred orientering om samtidskunstens utvikling.

Bomuldsfabrikens andre nyhet i sommer er Kunstarena Torbjørnsbø gruver, et digert utendørsprosjekt Solberg har jobbet med i et tosifret antall år. Omsider står en lang spaservei oppe i luften klar bak fabrikkbygningen. Fra den buktende gangbroen kan publikum studere naturen og fjellet generelt og restene av århundregamle jerngruver spesielt – og det tykke laget med avfall som etterkrigstiden har sørget for å dekke dem med. Torbjørnsbø-prosjektet hviler på så vel lokal industrihistorie som norsk og internasjonal samtidskunst. Planen er at gruveområdet etter hvert skal bli arena for en rekke stedsbestemte verk. Enn så lenge får Bård Breiviks 12,5 meter lange «Dyret» fra 1992 råde grunnen alene: Den falliske skapningen i aluminium står rett ut fra fjellet og gir inntrykk av å sveve over områdetets gruve- og søppelrester.

I fjellet. Bård Breiviks «Dyret» (1992) er foreløpig eneste kunstverk som er å se i det gamle gruveområdet. Foto: © Bomuldsfabriken Kunsthall

Torbjørnsbø-tillegget har dessuten ført til at Bomuldsfabriken har åpnet en tredje etasje for publikum: Gangbroen begynner i bygningens toppetasje og strekker seg utover det omkringliggende landskapet. Hva Solberg kommer til å fylle det med, blir interessant å følge. Det samme gjelder Tangens samling, som er under kontinuerlig utvidelse. At nøyaktig hva den inneholder, så lenge er forblitt uklart, har ikke bidratt til å roe gemyttene i det som må være den mest opphetede kunststriden på Sørlandet i nyere tid. Det lille utvalget Bomuldsfabriken har foretatt, forteller om en kunstsamler som slett ikke bare er på utkikk etter det mest

kostbare og iøynefallende, men som bokstavelig talt har sans for både stort og smått. «Eklipse» vitner om en levende, aktuell samling som hviler på kjente signaturer, men samtidig inneholder de mer uforutsigbare bidragene som gir en kunstsamling selvstendigheten den behøver.

Les også:

Sa ja til å bevilge 25 millioner til Kunstsiloen

* (Vilkår)